

จุฬารัฐ สสพ.

ฉบับที่ ๑ สิงหาคม-ตุลาคม ๒๕๔๙

“...น้อยก็หนึ่ง”

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

ในฉบับ...

ทญิง...ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก....1

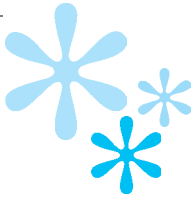
ภาคีเครือข่ายคนตาบอด : เปิดหน้าต่างบานแรกสู่กระบวนการความรู้....5

ศิลปะกับความพิการ.....10

แม่ของฟอร์เรสท์ กับผี.....13

นางนวลในโลกเขี้ยว.....17

โฟกัส...สามารถ
หนูแดง

หญิง...ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก

“แม่” เป็นคำสั้น ๆ ที่ใช้เรียกกันของผู้หญิงคนหนึ่ง เป็นคำสั้น ๆ ที่มีความหมายยาวนานและลึกซึ้งจนใครหลายคนก็ยากที่จะสาธยาย แต่ก็มีผู้หญิงหลายคนที่ต้องการให้มีใครสักคนคอยเรียกตัวเองว่า “แม่จ๋า” หรือคำพูดซักคำที่เป็นกำลังใจในเวลาเหนื่อยล้า “แม่เหนื่อยไหมคะ” “หนูรักแม่มากที่สุดในโลกเลย” “หนูจะทำเพื่อแม่” คำพูดเหล่านี้เป็นคำพูดที่ใครหลายคนได้ฟังก็ต้องมีความสุขกับความรู้สึกที่ใครคนนั้นหรือลูกของตัวเองได้บอกกล่าวด้วยหัวใจที่ถ่ายทอดความรู้สึกระหว่างแม่กับลูก

ไม่เพียงแต่คนทั่วไปที่มีแขนขาครบองค์ประกอบแม่แต่คนพิการที่เดินไม่ได้ ต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลาที่มีความรู้สึกที่อยากจะมีลูกเช่นเดียวกัน พวกเขามีความรู้สึกว่าคนแม่จะเกิดมาไม่สมบูรณ์แต่ก็มีความหวังที่อยากจะทำอะไรสักอย่างเพื่อให้ชีวิตดูสมบูรณ์แบบ “ถึงเป็นคนพิการก็ขอมีลูกกับเขาซักคนเถอะ” “อยากเห็นหน้าลูกตัวเองว่าจะเป็นอย่างไร”

จะว่าไปแล้วคนทั่วไปอาจคิดว่าโลกของคนพิการเป็นโลกที่มีแต่ความยากลำบาก ด้อยต่ำ ทุกข์ ขมขื่น แต่แท้ที่จริงแล้วโลกของคนพิการก็เป็นโลกใบเดียวกันกับคนทั่วไป เพียงแต่เราใช้วิธีการมองที่ดูเป็นความแปลกแยก เราไม่เข้าใจวิธีการมองที่ต้องรู้ว่าคนเราทุกคนมีความแตกต่าง

ต่างกัน และทุกคนก็สามารถที่จะทำอะไรได้ตามที่ตัวเองต้องการ โดยที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นโดยรวมของสังคม

ดังนั้น การที่คนพิการจะมีลูกจึงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือเป็นสิ่งประหลาดที่เป็นส่วนเกินซึ่งเกิดในสังคม แต่เป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมทุกแขนงวิชาทุกสาขาอาชีพ ควรให้ความสนใจเพราะผลผลิตที่เกิดจากความรักของคนพิการถือเป็นกำลังสำคัญเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปที่จะช่วยในการพัฒนาสังคมและชาติต่อไป ดังที่ว่า “ลูกของคนพิการก็เป็นคนธรรมดาเหมือนกับเด็กทั่วไป”

ในอดีตนั้นการที่หญิงพิการจะเริ่มบทบาทของการเป็นแม่ พวกเธอมักจะมีความลำบากที่จะต้องเตรียมความพร้อมในการที่จะเป็นแม่ที่ดี ไม่ว่าจะเป็นคำถามที่เป็นปัญหาที่ต้องขบคิด “ลูกจะพิการไหม” “ลูกจะเป็นเหมือนเด็กทั่วไปไหม” เป็นคำถามที่พวกเธอเองก็ไม่สามารถหาคำตอบให้กับตัวเองได้ชัดเจนนัก

ปัจจุบันนี้แม้วิวัฒนาการของโลกจะมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง แต่วงการแพทย์ในส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนให้กับหญิงพิการที่ต้องการมีลูกได้ “คนพิการท้องได้หรือ” “คนพิการมีท้องแล้วจะตายไหม” “การท้องของคนพิการมีผลต่อร่างกายไหม” คำถามและปัญหาบาง

“...น อ ย ก็ ห ึ่ง”

อย่างที่เกี่ยวข้องกับการตั้งท้องของหญิงพิการจึงเป็นสิ่งที่ยักรอคำตอบอยู่ขณะนี้ในสังคม

สภาพร่างกายของหญิงพิการที่นั่งรถเข็นเป็นภาพที่หลากหลาย คนอาจคิดว่าไม่สามารถที่จะมีลูกได้ “ไม่ดูสภาพของตัวเองเลย เดินไม่ได้ยังอยากจะมีลูก” เพราะภาพที่เราเห็นเป็นภาพที่ต้องนั่งบนรถเข็นตลอด แข้งขาไม่ได้เหยียดออกตลอดเวลา จึงเป็นเหตุที่ทำให้คนทั่วไปคิดว่าการที่คนพิการจะมีท้องจึงเป็นสิ่งที่สร้างความลำบากให้คนพิการเองและยังจะส่งผลกระทบต่อสังคมอีก ในด้านการรักษาพยาบาลและปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา

เมืองไทยเราเป็นเมืองพุทธ ที่เชื่อว่า “ปัญหาทุกอย่างเมื่อมันเกิดได้มันก็ต้องแก้ได้” นั่นเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้วงการแพทย์ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อให้การตั้งท้องหรือการมีลูกของหญิงพิการเป็นสิ่งที่ไม่เป็นความยากลำบากต่อหญิงพิการ

ในการที่หญิงพิการจะมีท้องนั้น แพทย์และหญิงพิการควรที่จะมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องการเตรียมความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจของหญิงพิการแต่ละคนที่กำลังจะมีท้อง เรื่องของโรคประจำตัว ไม่ว่าจะเป็น หอบหืด โลหิตจาง ที่อาจจะเป็นสาเหตุมาจากการรับประทานอาหารที่ไม่ครบหมวดหมู่ หรือมีสาเหตุมาจากโรคเลือดต่างๆ หากพบตั้งแต่แรกก็จะได้ทำการรักษาแม่พิการ ได้ทันเวลาก่อนที่จะย่างเข้าสู่ระยะคลอด โรคทางพันธุกรรมที่อาจจะ

ผลกระทบต่อลูกในท้อง และโรคที่เกี่ยวกับความผิดปกติของร่างกายที่พิการโดยถือเป็นข้อมูลพื้นฐานและเริ่มต้นในการที่หญิงพิการจะสวมบทบาทแม่ของลูกต่อไป

หญิงพิการที่จะเป็นแม่ควรรู้ว่าเมื่อไรจึงต้องไปฝากท้อง โดยทั่วไปแล้วแพทย์แนะนำให้ผู้ที่จะเป็นแม่ไปฝากท้องได้ทันทีที่คิดหรือสงสัยว่าตัวเองตั้งท้อง บางท่านอาจจะคิดว่า “ทำไมจะต้องรีบร้อนไปฝาก เพิ่งเริ่มต้น เพิ่งจะรู้ว่าท้อง” “เพราะเป็นระยะแรกเริ่มแท้ๆ น่าจะไปฝากท้องทีหลังก็ได้” หรือ “ไปฝากจวนๆที่จะคลอดก็ไม่น่าเกิดปัญหาอะไรเลย ไม่ต้องเสียเวลาไปหลายครั้ง”

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “ความจริงแล้วความคิดเช่นนี้เป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง โดยมากจะเห็นได้ว่าที่แผนกตรวจคนไข้นอก ผู้ที่จะเป็นแม่ส่วนมากมักมาฝากท้องเกินระยะ ๖ เดือนไปแล้ว เพราะยังไม่ทราบถึงประโยชน์ของการฝากท้องอย่างแท้จริง”

ในการฝากท้องนั้น แม่พิการควรจะไปฝากที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย แพทย์จะได้ทำประวัติ แนะนำวิธีปฏิบัติตนเองและตรวจวินิจฉัยระหว่างการตั้งท้องนั้นควรทำอะไร หรือไม่ควรทำอะไร อะไรที่ควรงดเว้นเด็ดขาด อีกประการหนึ่งแพทย์ก็จะได้ทำการฉีดวัคซีนป้องกันหรือสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้ และมีกำหนดวันคลอดให้ด้วย

๒ “...นี้ อ ย ก็ ห นี้ ง”

เรื่องอาหารนั้นสำคัญมากไม่ว่าใครก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่พิการนั้น พี่ระมัดระวังเป็นพิเศษที่จะต้องให้อาหารที่ดี มีประโยชน์ และควรคดาอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์และมีโทษแก่ตนเองและลูกในท้องด้วย อาหารของผู้ที่จะเป็นแม่นั้นจำเป็นจะต้องรับประทานอาหารเพิ่มมากขึ้นกว่าปกติ ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าหญิงพิการที่มีท้องนั้นต้องการสารอาหารเพิ่มขึ้นสำหรับตนเองและลูก

ต้องรับประทานอาหารให้มากพอกับความ ต้องการ โดยรับประทานอาหารให้ครบถ้วนทั้ง ๕ หมู่ทุกๆ วัน เพื่อให้อาหารที่รับประทานเข้าไปบำรุงร่างกายแม่พิการที่ตั้งท้องให้แข็งแรง

สุขภาพดี และบำรุงลูกในท้องให้สมบูรณ์รวมทั้งเป็นการให้ร่างกายของแม่ได้สร้างน้ำนมอย่างเพียงพอสำหรับลูกน้อยที่กำลังจะเกิดมาได้กินน้ำนมแม่ซึ่งถือเป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับลูกน้อย

ความจริงแล้วอาหารของแม่พิการที่รับประทานได้ไม่มีอะไรเป็นของแสลง สมควรรับประทานเพื่อการผลิตน้ำนมของแม่จะได้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ คนโบราณที่มีความเชื่อว่า “รับประทานไข่ไก่ไม่ได้ แสลง รับประทานเนื้อไก่ก็แสลง จะต้องรับประทาน ข้าวกับเกลือเท่านั้น” เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเสียแล้ว เพราะแม่พิการสามารถจะเลือกรับประทานอาหารให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเองได้ แต่ทั้งนี้แม่พิการก็ต้องคำนึงถึงน้ำหนักตัวของตนเองที่อาจเพิ่มขึ้นตามมาโดยไม่รู้ตัวและอาจส่งผลต่อสุขภาพโดยรวมของตนเองภายหลังการคลอดลูกด้วย

แต่สิ่งที่ควรดเว้นโดยเด็ดขาดก็เห็นจะเป็น

การดื่มสุรา เบียร์ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ด้วยไม่ดีแน่นอน เป็นผลเสียแก่ร่างกายของแม่พิการเองรวมทั้งลูกในท้อง น้ำชา กาแฟ ก็ไม่สมควรดื่ม ไม่มีประโยชน์อะไรกับผู้ที่จะเป็นแม่เลย ควรดื่มน้ำเปล่า น้ำผลไม้จะดีที่สุด บุหรี่ไม่ควรสูบ ไม่เกิดประโยชน์อะไรมีแต่โทษทั้งแม่พิการและลูกในท้องของตัวเอง พิษของบุหรี่ยังมีมากมาย จะเข้าไปยับยั้งความเจริญเติบโตของลูกให้ช้าลง เซลล์ต่างๆ จะไม่สมบูรณ์เต็มที่ ลูกคลอดออกมา ก็ตัวเล็กผิวดกติดด้วย ดีไม่ดีเกิดความพิการก็ จะสร้างความเสียใจให้แก่แม่ด้วย

การปฏิบัติตนเองให้ถูกต้องระหว่างที่ตั้งท้องของแม่พิการนั้นจำเป็นมากและสำคัญมากที่สุด นั่นก็เพราะแม่พิการที่กำลังตั้งท้องจะได้มีความสุข มีสุขภาพอนามัยที่ดีไม่เสื่อมโทรม ร่างกายจะต้องแข็งแรงสมบูรณ์ สุขภาพดี ลูกที่คลอดออกมาก็จะมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์สมดังปรารถนาของผู้เป็นแม่

เป็นที่รู้กันว่าข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในสมัยนี้สามารถที่จะค้นหาได้จากสื่อต่างๆ “โลกแห่งความทันสมัย” ไม่ว่าจะป็นอินเตอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ วารสารต่างๆ ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีในระดับหนึ่งแม่พิการควร จะหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการตอบข้อข้องใจ และเป็นประโยชน์แก่ตนเองในสภาวะที่กำลังจะเป็นแม่

แม่พิการท้องหลายคนพูดว่าเมื่ออยู่ในช่วงการตั้งท้องพวกเขาจะเกิดความรู้สึกที่หลากหลาย “รู้สึกว่าคุณชีวิตตัวเองมีค่ามากขึ้น” “ชีวิตยังมีความหวัง มีอนาคต” “มีความสุขมากที่สุดที่ได้สิ่งนี้ที่รอคอยมาตลอด” ดูไปก็เหมือนกับผู้หญิงทุกคนที่

“...น อ ย ก็ ห ึ่ง”

จะได้เป็นแม่ แต่จะมีใครบ้างที่ภายใต้ความรู้สึกที่ได้บอกเล่า นั้น ยังมีความรู้สึกอีกหลายอย่างที่ไม่สามารถบอกเล่าให้คนทั่วไปรับรู้ได้

“การตั้งท้องและการคลอดเป็นธรรมชาติ” เมื่อไรที่เราเห็นคำกล่าวนี้ ซึ่งสั่งสอนมาแต่โบราณ ทำให้อดคิดขึ้นมาไม่ได้ว่า อย่าให้ความเป็นธรรมชาติ ต้องถูกบิดเบือนไปมากนัก อย่าเพ่งคิดว่า เมื่อเราปล่อยไปตามธรรมชาติแล้วจะไม่มีความเสี่ยงเลย และประการสำคัญคืออย่าให้ธรรมชาติ ถูกเบี่ยงเบนไปทำให้เกิดความเสี่ยงมากขึ้น

นี่ถือเป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลต่อการมีลูกของแม่พิการ เพราะการคลอดโดยธรรมชาติถือเป็นธรรมชาติที่สุดแล้ว เป็นวิธีพื้นฐานที่สุดในการดำรงเผ่าพันธุ์เรามา นับล้านๆ ปี ก็อาจจะเป็นอันตรายต่อแม่พิการ เนื่องจากอาจจะเกิดสภาวะความดันเลือดสูง หรือข้อคดขณะคลอดเองได้ แต่ด้วยวิทยาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าขึ้น การคลอดธรรมชาติโดยมีคนช่วยมีความปลอดภัยสูง มีผลดีต่อแม่และเด็ก และมีการพัฒนาวิธีการอื่นๆ มากมาย การคลอดโดยธรรมชาติในทางการแพทย์ก็ยังมีดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดเพราะผ่านการพิสูจน์มาแล้วนับล้านๆ ปี

สำหรับแม่พิการที่กำลังจะคลอด ด้วยสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้มีการเลือกที่จะผ่าตัดคลอดมากขึ้น ซึ่งแน่นอนว่า การผ่าตัดย่อมมีความเสี่ยงมากกว่าธรรมชาติ พบว่าการผ่าตัดคลอดแม่จะเสียชีวิต ๓ เท่าเมื่อเทียบกับการคลอดโดยธรรมชาติ แม้รู้ว่าจะต้องเกิดผลข้างเคียงจากการผ่าตัดคลอด หรือภาวะแทรกซ้อนก็ตาม แม่พิการก็ยังเฝ้ารอลูกน้อยและอยากเห็นลูกออกมาสู่โลกภายนอกอย่างปลอดภัยกว่าที่ลูกจะเกิดมาได้ต้องพบกับความเสี่ยง

มากมาย ไหนจะตั้งแต่ว่าตั้งท้อง ก็มีโอกาสแท้ง และเมื่อการตั้งท้องผ่านไป ก็จะมีความเสี่ยงที่จะเกิดผลข้างเคียงต่อร่างกายของแม่พิการ ที่เรียกว่า “การตั้งท้องที่มีความเสี่ยง” โดยเฉพาะถ้าแม่พิการ ก็จะประสบปัญหา “ความเสี่ยงในการคลอดของแม่พิการ” เพิ่มมากกว่าปกติ

แต่...ลองคิดดูเล่นๆ ว่า ความเสี่ยงทั้งหลายจากการคลอดเอง ไม่ว่าจะปกติหรือไม่ปกติ ก็ตาม ก็ยังเทียบไม่ได้กับการอยู่ในสังคมที่มีความเสี่ยง “เสี่ยงที่จะพบเจอกับสังคมชั่วร้าย เสี่ยงที่ลูกของพวกเขาจะโดนทำร้าย หรือเสียผู้เสียคน” เหล่านี้เป็นความทุกข์อีกเรื่องหนึ่งที่แม่พิการวิตกว่า ลูกของพวกเขาที่เกิดขึ้นมาจะต้องพบเจอในสังคมที่คนยุคใหม่เรียกว่า “โลกแห่งนวัตกรรม”

“ความดีงาม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน” “การไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม” เป็นคุณสมบัติที่แม่พิการอยากให้ลูกของพวกเขา หากได้ชื่อว่าแม่แล้วไม่มีแม่คนไหนที่อยากเห็นลูกของตัวเองเป็น “มารสังคมหรือเดนสังคม” ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่าลูกของพวกเขาเป็นคนที่สังคมรังเกียจและอาจจะได้รับการประณามจากสังคมว่า “ลูกของคนพิการชั่ว และเป็นภาระให้กับสังคมเหมือนแม่” และอาจจะสอดคล้องกับคำกล่าวที่คนทั่วไปว่า “พิการลำบากแล้วยังอยากมีลูก”

แม้ว่าจะมีความยากลำบากสักเพียงใด ก็ไม่อาจทำให้หญิงพิการผู้ที่ซึ่งเป็นแม่คนในอีกไม่กี่เดือนล้มเลิกความตั้งใจของพวกเขาได้ แต่พวกเขาจะสร้างกำลังใจให้ตนเองพร้อมๆ กับกำลังใจจากครอบครัวและคนรอบข้าง เพื่อเป็นสื่อกลางไปถึงเด็กน้อยคนหนึ่งที่กำลังจะลืมตาดูโลก ได้ก้าวออกสู่โลกแห่งความเป็นจริงและให้คนทั่วไปได้ประจักษ์ว่าสิ่งที่หลายคนคิดว่าเป็น “สิ่งที่เป็นไปได้ ได้เป็นจริงแล้วหากเรามีความตั้งใจ” ❖

“...นี้ อ ย ก็ ห นี้ ง”

หน้าต่าง...ภาคี

ไอโป

ภาคีเครือข่ายคนตาบอด :

เปิดหน้าต่างบานแรกสู่กระบวนการจัดการความรู้เพื่อนำไปสู่ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

โลกแห่งความทันสมัยเป็นโลกที่มนุษย์ทุกคนต้องตื่นนอนที่จะเข้าถึงนวัตกรรม เทคโนโลยี การสื่อสารที่เข้าถึงทุกหนทุกแห่งในโลก เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารหรือแสวงหาความรู้ในช่องทางต่างๆ ให้มากที่สุด จนบางครั้ง เรามักจะได้ยินหลายๆ คนในยุคภาวะความทันสมัยนี้ว่า “โลกไร้พรมแดน หรือ โลกแห่งการติดต่อสื่อสาร” ยิ่งใครเข้าถึงความรู้ข้อมูลต่างๆ มากเท่าไรยิ่งได้เปรียบกว่าคนอื่น ๆ เพื่อที่จะรู้เท่าทันสภาวะการณ์ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่บางคนอาจเป็นประเภท มีความรู้ท่วมหัวแต่เอาตัวไม่รอด (พบเจอได้ในสังคมทั่วไป)

หากมองในอีกมุมกลับกันค่ะ ยิ่งเราแสวงหาช่องทางที่เข้าถึงความรู้เท่าไร กลับมองข้ามความรู้ที่อยู่ในตัวเรา เนื่องจากไม่เชื่อมั่นในความรู้ศักยภาพของตนเอง แต่แน่นอนค่ะว่า การเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้ง จะพบว่า ตัวเราเองก็มีความรู้ชุดหนึ่งอยู่อาจเป็นความรู้ที่ได้จากหนังสือ ตำรา (Explicit Knowl-

edge) หรือจากประสบการณ์ (Tacit Knowledge) หรือบางทีเรานั้นขนาดการพิจารณาว่า ความรู้ของของเราอยู่ที่ไหน ระดับไหน

อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส) ซึ่งเป็นวิทยากรกระบวนการจัดการความรู้ให้กับภาคีเครือข่ายต่างๆ ได้กล่าวถึงความรู้อะไร ๔ ระดับ คือ

- ๑) เรารู้ว่าเรารู้อะไร
- ๒) เรารู้ว่าเราไม่รู้อะไร
- ๓) เราไม่รู้ว่าเรารู้อะไร
- ๔) เราไม่รู้ว่าเราไม่รู้อะไร

“เราอยู่ในระดับไหน” นั่นคือคำถามที่ต้องหันกลับมาถามตัวเอง และเมื่อได้คำตอบแล้ว มีคำถามเกิดขึ้นอีกว่า แล้วเราจะมีการจัดการความรู้ของเราได้อย่างไร

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ให้หลักการ “สามเหลี่ยมเข็มนาฬิกา” สำหรับใช้เปลี่ยนแปลงสิ่งที่ยาก ว่าจะต้องดำเนินการ

“...น้อยก็หนึ่ง”

๕

๓ เรื่องไปพร้อมๆ กัน คือ การสร้างความรู้ การนำความรู้ไปเคลื่อนไหวสังคม และเชื่อมโยงความรู้กับการเคลื่อนไหวสังคมกับการดำเนินการทางการเมือง เพื่อเคลื่อนไหวในเชิงระบบ เชิงกติกาสังคม (กฎหมาย) หรือเชิงโครงสร้าง ในสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขานั้น มุมบนสุด ซึ่งสำคัญที่สุด และเป็นพลังหลัก แต่ดำเนินการยากที่สุด คือ การสร้างความรู้

นิยามการจัดการความรู้

สุภาวดี ฉายวิมล (อ้างถึง สมพร เพชรสงค์, การจัดการความรู้, ๒๕๔๙) ให้ความสำคัญไว้ว่าความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการเปลี่ยนแปลง ความรู้เกิดขึ้นทุกๆ วันถ้ารวบรวมไว้จะเป็นความรู้ขององค์กรทำให้เกิดปัญหาปฏิบัติต่อยอดเกิดความรู้ใหม่ไม่มีที่สิ้นสุด

การจัดการความรู้ (<http://advisor.anamai.moph.go.th/hph/text/kbase>) การจัดการความรู้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ถ้าไม่มีการแบ่งปันความรู้ ความพยายามในการจัดการความรู้ จะไม่ประสบความสำเร็จ พฤติกรรมภายในองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรม พลวัต และวิถีปฏิบัติ มีผลต่อการแบ่งปันความรู้ ประเด็นด้านวัฒนธรรมและสังคมมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการความรู้

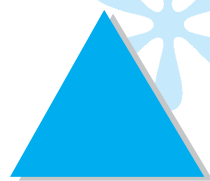
อ.ทรงพล เจตนาวณิชย์ (๙-๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๙, สุโขทัย) กล่าวอีกว่า การจัดการ + ความรู้ คือ การจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยกระบวนการจัดการความรู้และการได้มาซึ่งความรู้ เป้าหมายของการจัดการความรู้ นั่นคือ การพัฒนาคนและองค์กร

โดยสรุป การจัดการความรู้เป็นทั้งกิจกรรม กระบวนการ และเป็นเครื่องมือ ซึ่งการจัดการความรู้ มีหลักการว่าความรู้อยู่ในตัว

Civil Movement
การขับเคลื่อน

Body of Knowledge
องค์ความรู้

Change
เสริมให้เกิดความรู้

ผู้ปฏิบัติ (Tacit Knowledge) ได้แก่ ทักษะ ประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เพียงแต่เราจะมีการดึงความรู้ ออก สรุปลงความเต็มเต็ม แล้วยกระดับความรู้ เกิดการตกผลึกความคิด เป็นองค์ความรู้ และนำมาแบ่งปัน

เห็นได้ว่าความรู้ที่ซ่อนอยู่ในตัวคนค่านั้น หากเรามีวิธีการสกัดความรู้ ออกมา และแบ่งปันความรู้ที่มีอยู่เผยแพร่ ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ฉะนั้น ความสำคัญของการจัดการความรู้ที่มีประโยชน์มหาศาล ทำให้เราได้ตระหนักและพัฒนาศักยภาพที่อยู่ในตัวตนเอง นำพลังเหล่านั้นสรรค์สร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคม เหมือนที่สุภาวดีไทยว่าไว้คะ มีความรู้เหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน...

กระบวนการจัดการความรู้

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.) มีความตั้งใจที่จะเห็นคนพิการนั้นมีความสามารถพึ่งตนเองได้และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้มุ่งเน้นกิจกรรมการสร้างเครือข่ายผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) ทำหน้าที่สร้างการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพเครือข่าย เสริมความเข้มแข็งโดยเน้นกระบวนการจัดการความรู้ต่อเครือข่ายต่างๆ

๖ “...นี่ อ ย ก็ ห นี้ ง”

อย่างเช่น ภาคีเครือข่ายตาบอด โดยร่วมกับ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย สถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา

การจัดเวทีเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาศักยภาพผู้นำด้วยการจัดการความรู้ สร้าง การเปลี่ยนแปลงให้กับภาคีเครือข่ายคนตาบอด ในทุกภูมิภาค และเครือข่ายคนตาบอดในชุมชน ที่ขาดโอกาส ออกมาเรียนรู้โลกภายนอก ปรับ ทัศนคติที่ถูกต้องของผู้ปกครองคนตาบอด เปิด โอกาสให้บุตรหลานตัวเองได้ออกมาเผชิญและ รับรู้โลกภายนอกที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ทุกเวลา รวมถึงการประสานงานของความร่วมมือ ทุน ของชุมชนเองทั้งภายในและภายนอก

โครงการนี้ได้เริ่มครั้งแรกที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จ.ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ถึง วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ณ ศูนย์ฝึก อบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาศักยภาพเข้มแข็งให้กับเครือข่ายคนตาบอด เพื่อนำไปสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ และเพื่อให้ทุกพื้นที่ของภาคีเครือข่ายคนตาบอด ได้จัดการความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งได้มีการดำเนินการจัดเวทีเรียนรู้ในภูมิภาค ตามกำหนดการ และประสบการณ์ที่เราจะกล่าว ถึงนี้ว่ามีกระบวนการจัดการความรู้ในเวที CA คนตาบอดว่าเป็นอย่างไร ถือเป็นภาระสำคัญ คือ

กระบวนการจัดการความรู้ นั้น **อ.ทรงพล เจตนาวณิชย์** ได้ใช้หลักการ แนวคิด การจัดการ ความรู้ว่า ความรู้มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ เพียงแต่เรา จะมีวิธีดึงความรู้ ออก สรุปลึความ เดิมเดิม แล้ว ยกระดับความรู้ อย่างไร ในกระบวนการนี้มีตัว ละครสำคัญ คือ

□ คุณกิจ คือ ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ (ใน ที่นี้คือ ผู้ที่เข้าไปกระตุ้นให้ผู้พิการลุกขึ้นมา ยืน ด้วยศักดิ์ศรี มีเทคนิคในการลงพื้นที่ประสาน งานทำความเข้าใจกับครอบครัวผู้พิการ หรือ ภาครัฐ บทบาทการทำงานร่วมกับชุมชน ภาครัฐ เป็นต้น

□ คุณอำนวย คือ คนพาคุย ตั้งคำถาม เพื่อให้คุณกิจ ตั้ง จับประเด็น สกัดออกความ เป็นความรู้

□ คุณบันทึก คือ คนที่คอยบันทึก ประมวลความรู้ จากการพูดคุย ตามโจทย์ใน เวทีนั้น

การฝึกฝน ถือเป็นภาระการเรียนรู้จากกร ปฏิบัติ คือ ทดลองทำจริง (Learning by Doing) ทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจถึงบทบาทการเป็น ตัวละครต่าง ๆ จะต้องมีการพูดคุยเตรียมตัวกัน ก่อนเข้าเวที ภายใต้โจทย์ที่จะทำให้คนพิการลุก ขึ้นมาต่อสู้ชีวิต สู่การค้นหาผู้พิการในชุมชน เข้าใจถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวม ทั้งเทคนิคการประสานงานทุนของชุมชนทั้ง

การเวทีการจัดการความรู้ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภูมิภาคที่จัดเวทีเรียนรู้	กำหนดการ	สถานที่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๙ มิถุนายน-๒ กรกฎาคม ๒๕๔๙	จังหวัดขอนแก่น
ภาคตะวันออกเฉียงและกรุงเทพ	๑๙ - ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๙	จังหวัดชลบุรี
ภาคเหนือ	๗ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๙	จังหวัดสุโขทัย
ภาคใต้	๑๘ - ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๙	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ภาคกลาง	๒๖ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๙	จังหวัดนครปฐม

“...หลังจากเรื่องเล่านั้น ได้ให้ข้อคิดที่สำคัญ เกิดแรงบันดาลใจ นำเป็นแบบอย่าง เป็นการเรียนรู้แบบการเห็นจริง สัมผัสจริง การสร้างกำลังใจ พลังให้แก่งกันและกัน ที่สำคัญได้ฝึกฝนการตกผลึกทางความคิดอีกด้วย...”

ภายในและภายนอก สิ่งเหล่านี้เป็นการฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น กระบวนการกลุ่ม ทักษะในการฟัง อย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) เพราะการฟังเป็นบ่อเกิดของปัญญา รวมถึงถึงทักษะการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)

ในกระบวนการนั้น มีการเรียนรู้ทักษะการฟังจาก การเล่าเรื่องที่ตนเองภาคภูมิใจ และชมภาพยนตร์เสียงกู่จากครูใหญ่ หรือสะใภ้เกาหลี เป็นต้น หลังจากชมภาพยนตร์แล้ว ช่วยกันระดมความคิดเห็น สรุปคุณสมบัติของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ว่าเป็นอย่างไรร และนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร ซึ่งเสียงจากหลายเวทีได้สะท้อนให้ฟังว่า ผู้นำนั้น กล่าวออกนอกกรอบ เก่งคิด เก่งงาน เก่งคน มีคุณธรรมจริยธรรม (อย่างหลัง แอบมีเรื่องการเมืองเล็กน้อย อยากให้ผู้นำทุนนิยมที่ยิ่งใหญ่เป็นแบบนี้จัง ฮาฮา) คงมีคนสงสัยว่า คนตาบอดจะเข้าใจภาพยนตร์ได้อย่างไร เนื่องจากเป็นภาพยนตร์มีเสียงบรรยายประกอบตลอดทั้งเรื่อง สามารถจินตนาการตามได้ อีกทั้งคนตาบอดมีทักษะการเรียนรู้ผ่านการฟังและความจำเป็นเลิศ จึงจดจำเรื่องราวและทำความเข้าใจภาพยนตร์ได้เป็นอย่างดีค่ะ

กระบวนการต่อมา เป็นเรื่องเล่าที่ประสบความสำเร็จ โดยมีคุณกิจจะเป็นผู้เล่า เพราะเราเชื่อว่าทุกคนมีความรู้ที่อยู่ในตัวเอง เป็นความรู้ที่สำคัญและเราจะสกัดความรู้จากการ

ชวนคุย การตั้งคำถาม มีประเด็น ให้ความรู้ได้ ไหลเวียนออกมา จึงจะจับประเด็นได้ และคุณบันทึก เป็นผู้คอยจดเรื่องเล่า ประเด็นต่างๆ ร้อยเรียงเรื่องราวให้ประติดประต่อกัน ทำให้ในกลุ่มสามารถเชื่อมประเด็นได้ เกิดความคม ชัด ลึก ผลจากกระบวนการ คือ ได้เรียนรู้ถึงประวัติของคุณกิจ เส้นทางการทำงาน เทคนิคการงาน ลงภาคสนาม การประสานทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค เป็นต้น หลังจากเรื่องเล่านั้น ได้ให้ข้อคิดที่สำคัญ เกิดแรงบันดาลใจ นำเป็นแบบอย่าง เป็นการเรียนรู้แบบการเห็นจริง สัมผัสจริง การสร้างกำลังใจ พลังให้แก่งกันและกัน ที่สำคัญได้ฝึกฝนการตกผลึกทางความคิดอีกด้วย (ถือเป็นกระบวนการที่ได้ฝึกทักษะที่หลากหลาย เช่น การฟังการคิดเป็นระบบ เป็นต้น)

การจัดการความรู้ที่มีทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การสรุปประเมินบทเรียนหลังการประชุม หรือเทคนิค AAR (After Action Review/Learn During) เป็นทักษะในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เวทีแต่ละภาคนั้นมีความหลากหลาย มีประเด็นความน่าสนใจที่แตกต่างกัน เช่น การฝึกฝนเป็นคุณอำนวยและคุณบันทึก คุณลักษณะของตัวละครต่างๆ การปรับกระบวนการเชิงเนื้อหาตามสถานการณ์ เป็นต้น

“...นี่ อ ย ก็ ห นี้ ึ่ง”

สิ่งที่เห็นได้ชัดจากการเวทีเรียนรู้ คือ เกิดวัฒนธรรมเรียนรู้ร่วมกัน มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น นั้นหมายถึงการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วม อันเป็นหัวใจหลักสำคัญอีกประการของการจัดการความรู้ การไหลเวียนของข่าวสารความรู้ เลื่อนไหลง่าย ผู้เข้าร่วมอบรมตระหนักถึงคุณค่าการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเอง เช่น คุณทิติพร ประธานภาคเหนือตอนล่าง เป็นผู้นำตาบอดที่มีพลังและศักยภาพในตัวเองมาก ช่วงแรกที่เราเข้าอบรมตั้งคำถามมากมายกับวิทยากร สงสัยปุก ยกมือถามทันที เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการ เธอบอกว่าปกติเธอไม่เคยสนใจที่จะรับฟังผู้อื่น ไม่ชอบให้ใครพูดขัด เอาแต่ใจตัวเอง แต่ตอนนี้คิดว่าตัวเองเปลี่ยนไป นี่ขั้น ใครพูดอะไรก็ฟังอย่างลึกซึ้ง แล้วคิดตามอย่างใคร่ครวญ ไม่เคยเจอการอบรมแบบนี้ที่ทุกคนได้มีโอกาสฝึกตนเอง ประทับใจมาก อยากให้มีการจัดอบรมแบบนี้อีก หรือแม้แต่คุณศิลปชัย ประธานสมาคมคนตาบอด จ.สระแก้ว กล่าวว่า “อยากให้มีการจัดอบรมการจัดการความรู้อีก แต่กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนเป็นผู้ปกครอง ครอบครัวคนตาบอดมาร่วมอบรม มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ต่างๆ และปรับทัศนคติให้คนตาบอดออกมาจากมุมมืด เพราะครอบครัวจะเป็นแรงผลักดันและกำลังใจให้เขาต่อสู้ และยึดหยัดในสังคมอย่างเข้มแข็ง”

เราประทับใจในความกระตือรือร้น ความคิดที่ต้องการต่อยอดความรู้ การแสดงความเป็นเจ้าของเวที ความพร้อมที่ต้องการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาของคนตาบอด การเปิดใจกว้างพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นผู้นำยุคใหม่ แบ่งปันความรู้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ความเป็นอัจฉริยะด้านความจำ (ยอดเยี่ยมที่สุด) สิ่งเหล่านี้แสดงศักยภาพของคนตาบอดให้เป็นที่

“... สิ่งที่เห็นได้ชัดจากการเวทีเรียนรู้ คือ เกิดวัฒนธรรมเรียนรู้ร่วมกัน มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น นั้นหมายถึงการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วม อันเป็นหัวใจหลักสำคัญอีกประการของการจัดการความรู้...”

ประจักษ์ว่า มีความสามารถที่ไม่ด้อยกว่าคนปกติ มีทักษะ มีปัญญาและสามัญสำนึกที่มากกว่าคนปกติด้วยซ้ำ สังคมต่างหากที่สร้างช่องว่างระหว่างคนปกติและคนพิการ กำหนดเงื่อนไขให้ความพิการเป็นสัญลักษณ์ของความด้อยพัฒนา เป็นภาระของสังคม ไม่เปิดกว้างหัวใจให้เห็นคุณค่า ความดีงามในมุมของความพิการ และความพิการไม่ได้เป็นเครื่องชี้วัดว่า พวกเขาด้อยความสามารถ ไร้สติปัญญา ไร้คุณค่า แต่สะท้อนให้เห็นถึงความอดทนเข้มแข็ง ความหลากหลายของความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างกันไป สังคมจะต้องเรียนรู้ ปรับวิถีคิด มุมมอง และยอมรับความพิการ เพราะเราคงไม่ต้องการความสมบูรณ์แบบ ไร้ข้อตำหนิ หากต้องการความสมดุล ความเข้าใจ ความเท่าเทียม ในพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ที่จะทำให้สังคมเราสงบสุขได้.....*

อ้างอิง

<http://www.advisor.anamai.moph.go.th/hph/text/kbase.pdf>
<http://www.kmutt.ac.th/sd/html/pdf/learning.pdf#search>

“... น อ ย ก็ ห ึ่ง ”

๕

ปรกาศ...ความคิด

วิชา รวิปัญญา

ศิลปะกับความพิการ

*วิธีการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living) อาจเป็นความใฝ่ฝันของมนุษย์ทุกคน

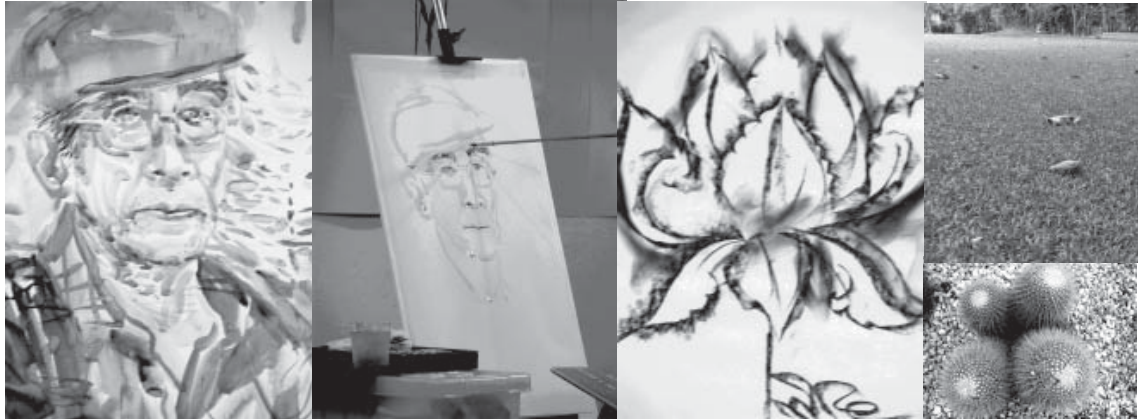
จำได้ดีเมื่อครั้งที่เรียนหนังสือจบใหม่ๆ ยังขับรถยนต์ไม่เป็น แล้วก็ยังมีเงินซื้อรถเป็นของตัวเอง แต่บ้านก็ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่จะใช้การเดินทางโดยระบบขนส่งมวลชนได้สะดวก จะต้องรอให้คนในบ้านขับรถไปส่ง แต่เพียงความรู้สึกที่ต้องนั่งรอด้วยความเกรงใจ ปั่นก็ไม่ได้ เพราะต้องพึ่งเขา การไม่สามารถกำหนดเวลาออกจากบ้านไปทำงานด้วยตนเองได้นั้นมันช่างหงุดหงิดจริงๆ แถมนั่นคนจะไปส่งเขา นอนดึกไม่อยากจะตื่น ทำให้เราไปทำงานไม่ทันก็ยิ่งร้ายไปใหญ่ ทำให้ตั้งใจแน่วแน่เลยว่าจะทำงานเก็บเงินซื้อรถใช้ให้ได้และขับให้เป็นเป็นอันดับแรกเลย เพื่อให้สามารถกำหนดชีวิตตัวเองได้ว่า วันนี้จะออกทำงานเช้า วันนี้จะออกสายหน่อย วันนี้จะไปธุระนอกเส้นทาง เท่านั้นเองจริงๆ นี่แค่ประเด็นเล็กๆ ของชีวิตเท่านั้นเองนะยังเป็นขนาดนี้... นอกจากนี้ยังประสบการณ์ที่เห็นลูกเราที่เป็นเหมือนกันทั้งที่อายุเพียงสิบขวบหรือพ่อแม่เราที่อายุเกือบแปดสิบและลูกๆ ออกมาให้ขับรถทางไกลแล้วนะ เขาก็เกิดอาการแบบเดียวกับเรา ทำให้เรารู้ว่าอำนาจและอิสระในการตัดสินใจต่อการดำรงชีวิตนั้น เป็นที่ปรารถนาของมนุษย์ทุกคน

“ความยากลำบากในการสร้างงานศิลปะของคนพิการ จะให้การเรียนรู้เพื่อการค้นพบทางเลือกด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงอย่าคิดว่าปัญหาเป็นอุปสรรค”

๑๐ “...นี้ อ ย ก็ ห นี้ ง”

* พันธนาการกับการก้าวพ้นสู่ความเป็นอิสระ

แต่บางคนอาจมีเงื่อนไขข้อจำกัดที่อาจแตกต่างจากที่กล่าวข้างต้น เช่น ในกรณีผู้ป่วยที่ต้องนอนใช้เครื่องช่วยหายใจในท้องไอซียู หรือคนที่แขนขาขาด หรือเป็นอัมพาต หรือแม้กระทั่งไม่สามารถเคลื่อนที่ไปมา หรือดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้โดยสะดวก นับเป็นพันธนาการทางกายที่แตกต่างกันไป แต่พันธนาการทางใจที่ไม่อาจเป็นผู้กำหนดชีวิตตัวเองอาจเป็นความรู้สึกร่วมของมนุษย์ทุกคน

ชีวิตใน “บ่วงพันธนาการ” ที่ไม่ใช่เพียงแค่ความพิการแขนขาที่ตรงเราไว้ให้อยู่กับที่ แต่หากยังเป็นกรงยึดตรึงให้ต้องหยุดอยู่ภายใต้สายตาค่านิยม คำพูดของผู้คนในสังคม.... แล้วเราจะก้าวพ้นสู่ความเป็นอิสระได้อย่างไร... กระบวนการสร้างงานศิลปะ อาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการก้าวสู่ความเป็นอิสระ จากพันธนาการทางใจที่ต้องเริ่มก่อนอิสระทางกาย ศิลปินท่านหนึ่งกล่าวว่า *พลังที่ใช้ในการสร้างงานศิลปะ จะมาจากพลังภายในที่อาจหมายถึงความศรัทธาเชื่อมั่นในตัวเองของเราเอง ที่ถูกดึงออกมาด้วยการใช้แรงบันดาลใจจากภายนอก ที่หมายถึง “ธรรมชาติ” ซึ่งดูจะเป็นกลางที่สุด เมื่อเทียบกับ “สภาวะทางสังคม” อื่นๆ*

* พลังแห่งศิลปะ จะช่วยพาเราก้าวออกสู่อิสระภาพได้อย่างไร?

ศิลปินท่านเดิมนั้น ยังกล่าวต่ออีกว่า ความยากลำบากในการสร้างงานศิลปะของคนพิการ จะให้การเรียนรู้เพื่อการค้นพบทางเลือกด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงอย่าคิดว่าปัญหาเป็นอุปสรรค

ความยากลำบากประการแรก ที่อาจเกิดกับทุกคนที่จะเริ่มต้นการสร้างภาพศิลปะ คือ การดึงพลังภายในให้ถ่ายทอดสู่การสร้างภาพ เพียงการใช้สายตาจับภาพสิ่งรอบตัว เช่น แมลงวันที่มาเกาะอาหารเรา ดอกหางนกยูงข้างหน้าต่าง กาน้ำเบนเตาไฟ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของการวาดภาพของผม ตาเราและใจเรานั้นเองเป็นตัวกำหนดกรอบและมุมมองของการสร้างภาพงานศิลปะ ใจมองสายตาก็มองสวย แล้วเราก็สร้างภาพสวยๆออกมา แต่ถ้าสายตามองไม่เห็น การฟังและการสัมผัสด้วยความรู้สึก ก็เป็นอีกหนทางหนึ่งในการสร้างแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ

ความยากลำบากที่ตามมาคือ ด้านเทคนิคและการพัฒนาอุปกรณ์ในการสร้างงานศิลปะ ซึ่งหากงานศิลปะหมายถึงการวาดภาพ ก็ได้แก่ ด้ามพู่กัน ขาดังเฟรม จะถูกพัฒนาไปบนเส้นทางชีวิตของการสร้างงานนั้นๆ จนทำให้ความพิการแบบที่แขนขาเป็นอัมพาตเคลื่อนไหวไม่ได้ทั้งสองข้าง ก็ไม่อาจสกัดกั้นการสร้างภาพสวยๆ ได้

“...นี้ อ ย ก็ ห ึ่ง”

๑๑

อีกต่อไป ดังตัวอย่างด้ามพู่กันที่ประยุกต์จากเสอากาศวิหค ทำให้ง่ายต่อการใช้งานได้ตามความต้องการ เมื่อจะใช้ปากคาบพู่กันเพื่อวาดภาพก็สามารถปรับได้ง่ายตามต้องการ หรือขาดังเฟรมวาดภาพที่ใช้พื้นเพียงง่ายๆ ต่อกับมอเตอร์ตัวจิ๋ว ที่ทำงานได้ด้วยพลังงานจากแบตเตอรี่ หรือระบบไฟฟ้าบ้าน ต่อพ่วงด้วยสายไฟที่มีตัวควบคุมเป็นปุ่มกดได้ด้วยปลายนิ้ว เหมือนสายต่อหูฟังโทรศัพท์มือถือ เท่านั้นคนพิการแขนขาอย่างเราก็สามารถปรับระดับเฟรมได้เพียงปลายนิ้วสัมผัส

ในที่สุดเมื่อผลงานศิลปะปรากฏออกมาเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป สิ่งนั้นก็คือสัญลักษณ์ของใจที่หลุดพ้นจากพันธนาการสู่ความเป็นอิสระ ดังที่ศิลปินท่านนั้นกล่าวไว้ว่า “ผลงานศิลปะ เป็นเพียงสัญลักษณ์ของใจผมเท่านั้น ...” จะเห็นได้ว่าทั้ง “ศิลปะและความพิการ (พลังความรู้)” เป็นสิ่งที่มนุษย์แลกเปลี่ยนแบ่งปันกันได้ แต่ปัญญาของแต่ละคนเท่านั้น ที่จะให้พลังของทั้งสองสิ่งนี้ พาดตนเองสู่อิสรภาพ และความสุขสงบ อันเป็นคุณค่าหนึ่งของความเป็นมนุษย์ หากใครต้องการคุณค่าในมิตินี้เมื่อเริ่มคิดแล้วขอให้ทำ ดังนั้นจะแสดงว่าเรากำลังกินเวลา ไม่ใช่ทิ้งรอให้เวลากินเราจนเฉาตายไปที่ละน้อยๆ

*** ความสุขของเรา...**

“เก้าปีสี่เดือน ที่นอนจมขี้จมเหยี่ยว จนกันเป็นแผล แคว้ได้ออกมาเห็นดอกไม้สวยๆข้างนอกห้อง ก็สุขเหลือเกินแล้ว...” คำพูดนี้น่าจะช่วยให้เรารับรู้และเข้าใจถึงพลังของการเป็นอิสระได้ มันไม่ได้เพียงทำให้เรามีความสุข แต่มันยังส่งพลังไปให้ดอกไม้ดอกนั้นงงามขึ้นอย่างประหลาดอีกด้วย ถ้าเราสื่อสารกับดอกไม้ได้ มันอาจบอกเราว่ามันก็เป็นอิสระแล้วเช่นกัน

*** อีกมิติหนึ่งของคุณค่าความเป็นมนุษย์ : การได้ตัดสินใจ ได้เลือกทางให้ชีวิตเราเอง**

ในทางปฏิบัติ บางคนอาจยังค้นหาความสามารถตัวเองไม่เจอ จึงเกิดความไม่มั่นใจว่าเราจะสามารถเป็นผู้ตัดสินใจต่อทางเลือกต่างๆในชีวิตได้ เราอาจต้องการเครื่องมือบางอย่างมาช่วย ซึ่งในกระบวนการค้นหาความสามารถ เราควรเลือกเครื่องมือที่มีความอ่อนโยน มากกว่าเครื่องมือที่หยาบและกระด้าง ไม่ว่าต่อการรับรู้ถึงความรู้สึกภายใน จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นว่าที่น่าจะเป็นเครื่องมือที่ดี คือ การใช้กระบวนการสร้างงานศิลปะ

วิธีการสร้างงานศิลปะ จะแบ่งช่วงระยะเวลาให้ยืดออก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เราจะได้ตรวจสอบจิตใจและทำให้เรามีสติ เกิดปัญญา สามารถหยิบจับแรงบันดาลใจจากภายนอก มากำ ตีมูลค่าแล้วปลดปล่อยกลับคืนสู่สังคมในรูป “งานศิลปะ”

ประกายความคิดนี้เกิดขึ้น เมื่อครั้งได้มีโอกาสไปร่วมเวทีเรียนรู้และสร้างงานศิลปะ กับทีมศูนย์การดำรงชีวิตอิสระ จังหวัดนครปฐม ที่จังหวัดเชียงใหม่ เห็นว่าน่าจะมีประโยชน์กับเพื่อนๆจึงได้นำมาเล่าสู่กันฟัง แต่สิ่งหนึ่งที่ยังอยากได้คำแนะนำ คือ เมื่อโลกเราหมุนเร็ว คนก็ต้องคิดเร็ว พุดเร็ว ตัดสินใจเร็ว จนผิดบ้างถูกบ้าง ควรบ้างไม่ควรบ้าง จะมีอะไรใหม่ที่จะช่วยหนุนให้เรามีสติยั้งคิด?? ก่อนการตัดสินใจต่อทางเลือกของชีวิต *

๑๒ “...นี่ อ ย ก็ ห นี้ ง”

แม่ ของฟอร์เรสต์ กัมพ์

“แม่กับลูกชายพิการแม่บอกกับพ่อว่า “อย่า ยอมให้คนอื่นเข้าข่มลูกนะ จำไว้ฟอร์เรสต์ ถ้าพระเจ้าต้องการให้คนทุกคนเหมือน กันหมด พระองค์ก็คงต้องการให้ทุกคน ใส่ขาเหล็กแล้วละ” ”

๑.

เวลาที่ต้องคาดหวังหรือเอาแน่เอานอนอะไร กับชีวิตไม่ได้ หลายคนก็มักจะนึกถึงกล่อง ช็อกโกแลตของนายกัมพ์ เพราะประโยคที่นายกัมพ์ จำมาจากคำสอนของแม่ “ชีวิตก็เหมือนกับกล่อง ช็อกโกแลต เราไม่รู้ว่าจะเจออะไรข้างใน” เป็น ประโยคโดนใจที่ช่วยปลอบประโลมให้เท่าทันกับ ความไม่แน่นอนที่กำลังประสบอยู่

ชีวิตของกัมพ์ต้องเดินทางไกลพลัดพรากจาก แม่หลายครั้ง แต่โชคชะตาก็มักชักพาให้กัมพ์ได้ กลับบ้าน กลับมาพบกับแม่ กระทั่งถึงวันสุดท้ายในชีวิตแม่ กัมพ์ก็มีโอกาสมานั่งมองความตายของแม่ และพยายามทำความเข้าใจกับความตาย เพราะแม่ บอกว่า “ความตายคือส่วนหนึ่งของชีวิต”

ถึงแม้กัมพ์จะเป็นคนพิการ แต่ใครๆ ก็อิจฉา ชีวิตของเขา

อิมส์...ไม่ใช่สิ สิ่ง que ทุกคนอิจฉาอาจไม่ใช่ชีวิต ของฟอร์เรสต์ กัมพ์ แต่อิจฉาวินิติต วิถีการทำความเข้าใจกับโลกของเขาต่างหาก

โลกของฟอร์เรสต์ กัมพ์ เป็นโลกที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นโลกสีฟ้า (ไม่ใช่สีน้ำเงินเข้ม) ถึงใคร จะมองมันอย่างไร แต่มันก็ยังเป็นโลกที่เขาเชื่อมั่น เป็นลู่วิ่งสู่วิถีได้เต็มเท้าเสมอ

อย่างที่ว่า, ใครต่อใครพากันหลงรักนาย ฟอร์เรสต์ กัมพ์

อาจเป็นเพราะเขาสามารถทำเรื่องที่ยากเย็น เหลือเกินในสายตาของคนไอคิวเกิน ๘๐ ให้กลายเป็น เรื่องที่เบาสบายได้ราวกับขนนก

เขาสามารถมองโลกที่ร้ายแสนร้าย โลกที่แสน ซ้ำซ้อน ได้อย่างตรงไปตรงมา กลั้วก็วิ่งหนี หิวก็กิน เหนื่อยก็กลับบ้าน และรักใคร่สักคนก็รักอยู่อย่างนั้น ไม่เคยเปลี่ยน แม้จะไม่ได้รักตอบกลับมา ไม่เคย เหนื่อยหน่ายกับความรัก และไม่เคียดแค้นตั้งเป้า อะไรให้ชีวิตจริง โลกของเขาถูกประกอบขึ้นจาก ๓ อย่างที่สำคัญคือ ความเชื่อในพระเจ้า, คำสอนของ แม่, และความรักจากเจนนี นอกจากนี้ก็เป็นเหตุผล ที่เปล่าเปลือง เขาู้จักเพียงต้องทำตามหน้าที่อย่าง ซื่อสัตย์ และมีชีวิตอย่างคนที่รู้จักความรัก ดังที่เขา บอกกับคนรัก และพลอยทำให้คนทั้งโลกเคลิบเคลิ้ม ไปกับถ้อยคำแสนโรแมนติกว่า

“ถึงผมจะไม่ฉลาด แต่ผมรู้ว่าความรักคือ อะไร...”

๒.

ฟอร์เรสต์ กัมพ์ (Forrest Gump แสดงโดย Tom Hanks) เป็นเด็กชายพิการที่มีไอคิวเพียง ๗๕ ซึ่ง

“...นี้ อ ย ก็ ห ึ่ง”

๑๓

มาตรฐานทางการแพทย์บอกว่ามนุษย์ควรมีไอคิวต่ำสุดอยู่ที่ ๘๐ หน้าซำกัมพ์ยังมีกระดูกหลังคดผิดปกติ ซึ่งส่งผลต่อการเดิน ในวัยเด็กต้องใช้เหล็กตามขา เด็กชายกัมพ์อาศัยอยู่ในบ้านหลังใหญ่ในรัฐอลาบามา กับแม่ (แสดงโดย Sally Field) ส่วนพ่อที่กัมพ์ไม่รู้จัก เมื่อถามจากแม่ แม่บอกว่า “พ่อลาพักร้อน” (ในความหมายของแม่คือไปที่ไหนสักที่แล้วไม่กลับมาอีก) แม่ของฟอร์เรสต์ กัมพ์ ผู้สุดท้ายเพื่อให้ลูกชายพิการอยู่บนโลกนี้ได้อย่างปกติ แม่ย้ำกับกัมพ์เสมอว่า “จำไว้ซะว่าไม่มีใครแตกต่าง ลูกก็เหมือนคนอื่น ๆ ทุกคน ไม่มีอะไรแตกต่าง!!” และครั้งหนึ่งเมื่อมีคนจ้องมองเขาที่ถูกตามเหล็กของกัมพ์แล้วหันมาบอกลูกชายว่า “อย่ายอมให้คนอื่นเขาข่มลูกนะ จำไว้ฟอร์เรสต์ ถ้าพระเจ้าต้องการให้คนทุกคนเหมือนกันหมด พระองค์ก็คงต้องการให้ทุกคนใส่ขาเหล็กแล้วละ...”

แม่ต้องเลี้ยงลูกพิการตามลำพัง แม่ของฟอร์เรสต์ กัมพ์ ไม่เคยพุ่มพวยกับชีวิต ไม่เคยติดพ้อกับโชคชะตา ไม่เคยก่นด่าพระเจ้า แต่แม่ก็ไม่ใช่ผู้หญิงที่ดื้อเสียด กับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแม่สามารถตะโกนด่าให้ได้อาย หากบังอาจจ้องมองลูกชายเธอรอว่ากันว่าเขาเป็นตัวประหลาด หรือเมื่อแม่อยากให้เขาได้เงินค่าโฆษณาจำนวนมหาศาลจากบริษัทผลิตไม้ปิงปองยี่ห้อที่เขาไม่เคยใช้ แม่ยังสอนให้รู้จักการโกหกด้วยคำอธิบายว่า “โกหกบริสุทธิ์ไม่ทำร้ายใคร” (ฟอร์เรสต์ กัมพ์ เป็นแชมป์ปิงปองและเป็นตัวแทนชาติอเมริกาไปแข่งปิงปองเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับจีน)

เมื่อถึงวัยที่ฟอร์เรสต์ ต้องเรียนหนังสือ

ครูใหญ่ปฏิเสธไม่ยอมรับเขาเข้าเรียนเนื่องจากเหตุผลทางไอคิว แต่สุดท้ายเขาได้เข้าเรียน เพราะแม่แลกมันมาด้วยการร่วมหลับนอนกับครูใหญ่

นอกจากได้เปิดโลกทางการศึกษาแล้วการไปโรงเรียนทำให้ฟอร์เรสต์ กัมพ์ รู้จักกับเจนนี ผู้หญิงคนแรกและคนเดียวของเขา

ขนนกชีวิตของฟอร์เรสต์ กัมพ์ ต้องปลิดปลิว ล่องลอย ไปพบเจอกับอะไรหลายๆ อย่าง ด้วยแรงลมที่กำหนดไม่ได้

- แต่เพราะมันเป็นเรื่องของลม และเรื่องของโลก นะสิ ฟอร์เรสต์ กัมพ์ จึงไม่เคยนำมาใส่ใจ ดีความหรืออธิบายหาเหตุผลให้เหนื่อยสมอง

โลกข้างนอกวุ่นวายอย่างไร แต่โลกในใจฟอร์เรสต์ กัมพ์ กลับหนักแน่น ไม่คลอนแคลนด้วยวิมวองโลกง่าย ๆ ที่ได้มาจากการสอนของแม่ “Stupid is as stupid does” ingsหรือฉลาดอยู่ที่การกระทำ เขาท่องคำสอนข้อนี้ของแม่ราวกับมันเป็นคาถาประจำตัว เมื่อมีใครมาถามหรือกล่าวหาว่าเขาโง่หรือบ้า

๓.

วันที่อยู่ในเรือจับกุ้งซึ่งลอยล่องอยู่กลางทะเล ฟอร์เรสต์ กัมพ์ ทราบข่าวว่าแม่ป่วยหนัก เขาตกใจไม่รู้อะไรจะทำดี กระโดดลงน้ำและวิ่ง ๆ ๆ ๆ กลับมาหาแม่ที่บ้าน ที่อลาบามา

ในบ้านหลังเก่า...แม่นอนอยู่บนเตียง

ผ้าม่านผืนบางสะอ้าน ไหวเบา ๆ ไปตามแรงลม เหมือนลมหายใจของแม่

แต่แม่ก็ยังไม่เป็นแม่ ยังคงมีรอยยิ้มที่สุกใสเมื่อเห็นลูกชายกลับมาอยู่ตรงหน้าในนาทีสุดท้ายของชีวิต แม่บอกกัมพ์ว่า

“ลิขิตของแม่ก็คือเป็นแม่ของลูก แม่ได้ทำทุกอย่างที่ดีที่สุดแล้ว ...”

“ครับ แม่ทำดีที่สุดแล้ว” กัมพ์กล่าว

“แม่เชื่อว่าลูกพบลิขิตชีวิตของตนเองแล้ว ลูกคงต้องใช้สิ่งที่พระเจ้าให้มาดี ๆ ”

“ลิขิตของผมคืออะไร?” กัมพ์ถามแม่

“เรื่องนี้ลูกต้องเรียนรู้เอง ชีวิตก็เหมือนกับ

๑๘ “...น้อย ก็ ห นึ่ง”

กล่องช็อกโกแลตเราไม่รู้ว่าในนั้นมีอะไรบ้าง...”
 พุดจบแล้วยิ้มกว้าง ดวงตาสีน้ำตาลเปล่งประกาย
 ก่อนกล่าวประโยคสุดท้ายกับกัมพ์ว่า
 “แม่จะคิดถึงลูกนะฟอร์เรสท์”
 วันพฤหัสบดีที่ห้องฟ้าสดใส เป็นวันที่แม่จาก
 ฟอร์เรสท์ กัมพ์ ไปในวันจันทร์

๔.

แม่แม่ของฟอร์เรสท์ กัมพ์ จากไปแต่คงไม่ใช่
 เรื่องสำคัญอะไรนัก เพราะสิ่งที่เราในฐานะผู้ชม ใฝ่
 มอง คือชีวิตนายกัมพ์ไม่ใช่ชีวิตของแม่นายกัมพ์อยู่
 แล้ว -- ใช่ไหม?

เราอึ้งเอิบใจไปกับสีสันสดใสต่างๆ ที่ผ่านมา
 ในฤดูกาลชีวิตของฟอร์เรสท์ กัมพ์ ที่ไปกับวิถีคิด
 วิถีมองโลกของนายกัมพ์ ชะตากรรมลิขิตให้ชีวิต
 นายกัมพ์พัดปลิวไปไหนต่อไหน --เรา-- ในฐานะผู้
 ชมก็เฝ้าลุ้นและติดตามด้วยรอยยิ้มและน้ำตา

แล้วก็ผลลิมหญิงหม้ายคนนั้น...

ผู้หญิงคนเดิมนั้นยังงั้น -- คนที่นายกัมพ์เรียกว่า
 “แม่”

คนที่สร้างโลกของกัมพ์ให้เป็นอย่างที่กัมพ์เห็น
 คนที่พยายามทำชีวิตที่แตกต่างของกัมพ์ให้
 กลายเป็นชีวิตที่ปกติเฉกเช่นคนอื่น ๆ

คนที่ไม่เคยทำให้กัมพ์รู้สึกว่าคุณภาพการคือ
 ปมด้อย, ยิ่งไปกว่านั้นกลับสอนให้กัมพ์รู้จักรักความ
 พิเศษของตัวเอง

“ลูกคงต้องใช้สิ่งที่พระเจ้าให้มาดี ๆ” เธอสอน
 ให้ลูกรู้จักถนอมรักษาชีวิตที่พิการด้วยคำถ้อยนั้น

ในฐานะผู้ชม - -

เราหลงรักนายกัมพ์ แต่ก็เผลอหลงลืม
 แม่นายกัมพ์

หญิงหม้ายคนที่ถูกทอดทิ้งให้รับผิดชอบกับลูก
 พิกการเพียงลำพังในรัฐที่กว้างใหญ่ออย่างอลาบามา
 ดันร่นทางปกครองชีวิตตนและลูกไปตามกำลังที่
 มีอยู่ (หรือว่าพ่อของกัมพ์อาจทอดทิ้งเธอไปด้วย
 เพราะรู้ว่ามิลูกพิกการ เขาจึงเลือกที่จะหนีไป “พักร้อน”
 เพียงลำพัง)

เราผลลิม หญิงหม้ายคนที่ถูกฆ่าเราเอา
 เปรียบจากสังคมที่ลุ่มล้า สังคมที่ปิดประตูแห่ง
 โอกาสของคนพิการ จนทำให้เธอต้องยอมหลับ
 นอนกับครูใหญ่เพื่อแลกกับการที่โรงเรียนจะเปิด
 ประตูรับลูกพิกการของเธอเข้าเรียนหนังสือเหมือน
 เด็กคนอื่น ๆ

นอกจากแม่ของกัมพ์แล้วยังมีแม่ที่มีลูกพิกการ
 อีกมากมายในโลกที่ทั้งถูกหลงลืมและบางทีก็ถูกตั้งใจ
 “ลืม” แล้วปล่อยให้มันเป็นเพียงเรื่องธรรมดาสามัญ
 กับการถูกฆ่าเราเอาเปรียบ ไม่ว่าจะเส้นทางร่างกาย
 หรือจิตใจ ปล่อยให้เธอเดินร่นต่อสู่ปกครองชีวิตตัวเอง
 และลูกในโลกที่กว้างใหญ่ไพศาลอย่างเปล่าเปลี่ยว
 เดียวดาย

แม้ว่าในบางครอบครัว พ่อของลูกไม่ได้ทอด
 ทิ้งครอบครัวไป “พักร้อน” เหมือนพ่อของกัมพ์ แต่
 ในบ้านที่มีลูกพิกการส่วนใหญ่มักพบว่าคนเป็นแม่มัก
 ต้องเป็นคนสื่อสาร เข้าใจ และหลอมรวมโลกของ
 ตนกับลูกที่พิการให้เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยที่พ่อไม่
 อาจเข้าถึง, ไม่พยายามเข้าใจและไม่มีวิธีการที่จะ
 สื่อสารเชื่อมโลกของลูกพิกการเข้ากับโลกของตน
 นำมาซึ่งปัญหาจากระยะห่าง ช่องว่างระหว่างพ่อลูก
 ก็กลายเป็นอีกเรื่อง อีกปัญหาที่คนเป็นแม่ต้องตาม
 แก้ไข หลายคนกล่าวว่า แม้มีเขาอยู่ใกล้ แต่ก็
 เหมือนว่าเขาต้องแบกโลกตรม ชั่งทุกกรัมไว้ในใจ
 เพียงคนเดียว

ขณะที่เรารื่นรมย์ไปกับชีวิตนายกัมพ์ เรายัง
 ลืมชีวิตแม่นายกัมพ์และแม่ของเด็กพิกการอีกนับล้าน
 คนบนโลกนี้ไว้ให้แบกรับภาระหน้าที่จากความเป็น
 แม่เพียงลำพัง

“...นี้ อ ย ก็ น ึ่ง”

๑๕

เราชื่นชมในความเข้มแข็ง ความอดทนของเธอ แต่ก็ไม่ลืมที่จะตอกย้ำเธอด้วยถ้อยคำง่าย ๆ ที่แสนซาบซึ้งกินใจว่า “ลิขิตของชีวิตเธอคือการเป็นแม่ของลูก” โดยไม่คิดจะถามไถ่ ท่วงโย ดูแลหรือปกป้องสิทธิไม่ให้เธอถูกกระทำจากการเป็นแม่ที่มีลูกพิการบ้างเลยแม้แต่สักวินาที

หนึ่งบอกให้แม่สอนกัมพ์ เหมือนที่ตั้งใจสอนทุกคนว่า “ชีวิตเรา เราลิขิตได้เอง” นั่นหมายความว่าเราทุกคนย่อมมีทางเลือกในการกำหนดชีวิตตัวเอง แต่หนึ่งก็บอกให้แม่ของกัมพ์พูด เหมือนที่ตั้งใจพูดกับ “คนเป็นแม่ของลูกที่พิการ” และจงใจพูดกับ “คนเป็นแม่” ทุกคนว่า “ลิขิตของชีวิตแม่คือการเป็นแม่ของลูก” ฉะนั้นแล้วอย่าคิดเลือกกำหนดชีวิตด้วยตัวเอง เพราะเธอลิขิตชีวิตตัวเองไม่ได้ จงใช้ชีวิตไปตามลิขิตของความเป็นแม่เท่านั้นพอ!

จึงไม่จำเป็นต้องทวงถาม ไม่ต้องต่อรอง อย่าแย่งยอนใดๆ หากเธอถูกกระทำ หรือจ่ายยอมให้ใครถูกล่วงละเมิด อันเนื่องมาจากกาการโอบอุ้ม เลี้ยงดูลูกพิการ

ลืม ๆ มันไปซะ แล้วเอาเวลาไปสอนให้ลูกรู้จักความสวยงามของชีวิต จงทำหน้าที่แม่ของลูกให้สมบูรณ์ -- อย่างนั้นไม่ใช่ไหม?

ในโลกภาพยนตร์ โชคดีอยู่บ้างที่เราได้เห็นรอยยิ้ม เห็นดวงตาที่เปล่งประกายของแม่นายกัมพ์ เพราะอย่างน้อยลูกชายที่พิการของเธอก็พอมิทั้งชื่อเสียงและเงินทอง มีทั้งวิถีคิดที่ช่วยให้เขาดำรงอยู่บนโลกใบนี้ได้ต่อไปอย่างไม่เคียดระอนในวันที่เธอจากไปแล้ว

แต่ในโลกความจริง ยังมีแม่ซึ่งมีลูกพิการอีกหลายล้านคนที่ลืมไปแล้วว่า สุข สดใส ในชีวิตเป็นอย่างไร เธอยังคงดำรงชีวิตอยู่ด้วยการหวาดหวั่นกับการมาถึงของวันหน้าและเฝ้าแต่อ้อนวอนพระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่เพียงว่าขอให้ลูกตายไปก่อนเธอ เพราะเธอยังนึกไม่ออก จินตนาการไม่ได้

ว่าลูกพิการจะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้อย่างไรหากไม่มีเธอ

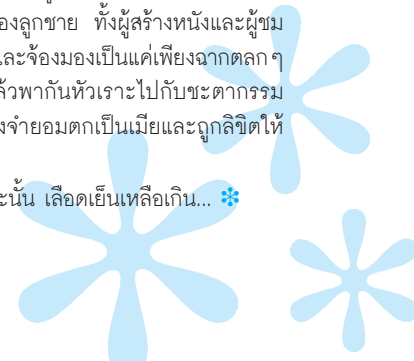
เธอจะฝากลูกไว้กับใครได้บ้าง เพราะในวันนี้ทั้งพ่อของเด็ก, ผู้ชมอย่างเรา รวมทั้งสังคมหรือหน่วยงานของรัฐที่ต้องออกมารับผิดชอบต่อกลับไม่เคยสร้างความมั่นใจได้เลยว่าจะดูแลหรือถนอมชีวิตลูกของเธอได้จริง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ชมอย่างเรา ผู้ซึ่งวางตัวเองไว้ในฐานะผู้ชมอย่างเหนียวแน่น ทั้งในโรงภาพยนตร์และในโรงมหรสพแห่งชีวิตจริง

กลับพากันนั่งเฉย และนั่งมองชะตากรรมที่เกิดขึ้นกับชีวิตคนอื่นด้วยความรื่นรมย์

แม้กระทั่งในฉากที่แม่ของนายกัมพ์ยอมแลกร่างกายหลังนอนกับครุใหญ่เพื่อแลกกับสิทธิโอกาสในการเข้าเรียนของลูกชาย ทั้งผู้สร้างหนังและผู้ชมอย่างเรากลับทำและจ้องมองเป็นแค่เพียงฉากตลกๆ ที่แสนธรรมดาแล้วพากันหัวเราะไปกับชะตากรรมของ “ผู้หญิงที่ต้องจ่ายยอมตกเป็นเมียและถูกลิขิตให้เป็นแม่”

เสียงหัวเราะนั้น เลือดเย็นเหลือเกิน... ❄️

(หนังเรื่อง *Forrest Gump* หรือในชื่อไทยว่า “อัจฉริยะปัญญาอ่อน” ฉายในปี ๑๙๙๕ เป็นหนังที่ถูกนำมากล่าวถึงด้วยความยกย่องชื่นชมอยู่เสมอ ทั้งยังมีการ์ตูนที่เป็นรางวัลออสการ์ถึง ๖ รางวัล แต่ผู้เขียนผลอมองเห็น “กระดุก” ที่ไม่ควรรำลือ ถูกท้อหุ้มไว้อย่างสวยงามมืดซิดใน “หนัง” เรื่องนี้

กำกับการแสดงโดย : Robert Zemeckis

บทภาพยนตร์โดย : Eric Roth base on the novel by Winston Groom

ดนตรีประกอบ : Alan Silvestri

ผู้แสดงนำ : Tom Hanks, Robin Wright, Sally Field, Gary Sinise

นางนวลในโลกเจียบ : เขียนโดย เอ็มมานูเอล ลาบอริ
แปลโดย งามพรรณ เวชชาชีวะ
จัดพิมพ์โดย สนพ.ตรีสิริ สรุวิวงศ์บุ๊คเซนเตอร์
พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

อ่าน...ใส่ใจ

สมุทรบันทึก

ปกหลังเขียนว่า : เชื่อว่าหนังสือเล่มนี้จะเปิดโลกเจียบ
ให้ผู้อ่านได้สัมผัสและทำความเข้าใจรวมทั้งเป็นประโยชน์
แก่พ่อแม่และครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่ในโลกเจียบ อัน
เป็นเจตนารมณ์ของผู้เขียน ผู้แปล และสำนักพิมพ์

คิดขึ้นมาใช้กันสื่อสารระหว่างกัน

๔. หนังสือเล่มนี้ไม่ได้สะท้อนเฉพาะเรื่องราวที่
เกิดขึ้นกับผู้พิการ แต่ยังสามารถให้เห็นว่าโลกทุนนิยม
กำลังใช้มาตรฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มาจู่กราน
ข่มเหง รังแก วัฒนธรรมย่อยของคนกลุ่มน้อยอยู่เสมอ
ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษา หรือคุณค่าความสมบูรณ์
แบบเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์

๕. อ้อ! สุดท้าย ในฐานะที่เกิดมาเป็นพลเมืองใน
ประเทศที่มีนายทุน (หญ่ายยย) เป็นเจ้าของ
สัมปทานการสื่อสารครอบคลุมไปทั่วดินแดนอุษาคเนย์
อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว อาจจะเลิกสงสัยว่าการ
สื่อสารที่มากล้นเกินความจำเป็นจากคลื่นโทรศัพท์นั้น
ไม่ได้หมายถึงโอกาสในการเข้าถึงการสื่อสารที่เท่าเทียม
กันของคนทุกกลุ่ม เพราะต่อให้มีคลื่นดาวเทียม มีข่าย
ใยทางการสื่อสารที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่โลกนี้ โดย
เฉพาะแผ่นดินนี้ แผ่นดินสยามที่มีดาวเทียมเต็มฟ้าฟ้า
แต่มีล่ามภาษามือไม่ถึง ๑๐๐ คน ก็ยังปล่อยให้คนหู
หนวกส่วนใหญ่ยังขาดช่องทางในการสื่อสาร และขาด
โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ดังเดิม

เหตุผลที่คนหู (ไม่) หนวก ควรอ่าน “นางนวลในโลกเจียบ”

๑. นี่เป็นหนังสือที่กล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตของ
คนหูหนวกที่เขียนโดยคนหูหนวก -- เท่าที่ทราบในโลกนี้
มีหนังสือที่เขียนโดยคนหูหนวกแล้วตีพิมพ์จำหน่ายอยู่
ไม่ถึง ๒๐ เรื่อง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสยามประเทศ
แห่งนี้ไม่มีแม้แต่สักเรื่องเดียว)

๒. คนเขียนเป็น “ผู้หญิง” แน่แน่นอนว่า นอกจาก
จะได้สัมผัสและทำความเข้าใจ วิถีคิด ที่มีต่อโลกและชีวิต
และตระหนักว่า “ภาษามือ” สำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งต่อ
คนหูหนวกแล้ว เรื่องราวที่น่าสนใจไม่แพ้กันคือเรื่องของ
เพศภาวะ (GENDER) อ่านแล้วอาจจะช่วยขยาย
พรมแดนความรู้ที่มีต่อ “ผู้หูหนวก” รวมทั้งคนที่
ถูกทำให้เป็น “ผู้หูหนวก” ทั้งโลก เพิ่มขึ้น

๓. ทั้งผู้หญิงที่มีลูกพิการ และผู้หญิงที่มีสถานะเป็น
“แม่” ทุกคน เมื่อเธออยู่ในสถานะและบทบาทของ
ความเป็นแม่แล้ว ดูเหมือนว่าทุกปัญหาในบ้าน นอกบ้าน
ของจักรวาลนี้ มีเธอเป็นศูนย์กลางในการแบกรับอยู่เสมอ
และยังพบว่าในครอบครัวที่มีคนพิการแทบทุก
ครอบครัว คนที่มีบทบาท มองคุณค่า มีชีวิตที่เกี่ยวข้อง
พันโยงโยอยู่กับความพิการมากที่สุดในครอบครัว คือ
ผู้หญิง -- ในหนังสือเล่มนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อครั้งที่คน
เขียนยังเป็นเด็กหญิงหูหนวก เธอไม่รู้ว่าจะสื่อสารกับ
โลกนี้อย่างไร แต่สุดท้ายเธอก็ยังมีช่องทางในการ
สื่อสารกับคนคนหนึ่ง นั่นคือ “แม่” เป็นวิถีตาม
สัญชาตญาณที่เธอเรียกว่าวิถี “สายรก” ซึ่งเธอกับแม่

Quotation :

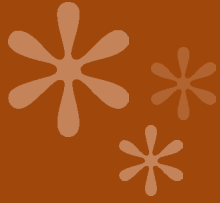
พวกเรา คนหูหนวกสนิทเป็นคนกลุ่มน้อยที่ลืมตา
ดูโลก เรามีวัฒนธรรมเฉพาะ มีภาษาเฉพาะ แต่บรรดา
คุณหมอ นักวิจัย ใครต่อใคร ที่ต้องการทำทุกวิถีทาง ให้
พวกเราเป็นคนหูได้ยินเหมือนคนอื่น ๆ ทำให้ฉันขุ่น
ข้อง

การทำให้เราหูได้ยินเสียง ก็เท่ากับลบความเป็น
ตัวตนของเรา การต้องการให้เด็กทุกคนเกิดมาไม่ “หู
หนวก” อีกต่อไปก็เท่ากับต้องการให้โลกนี้สมบูรณ์
เหมือนกับที่ต้องการให้ทุกคนมีผมสีทอง ตาสีฟ้า

แล้วยังไงหรือ จะได้ไม่มีคนตา คนหูไม่ได้ยินอีก
ต่อไปใช้ไหม?

ทำไมถึงไม่ยอมรับความไม่สมบูรณ์ของคนอื่น ทุก
คนล้วนมีความไม่สมบูรณ์ด้วยกันทั้งนั้น...

โลกอาจไม่สมบูรณ์ และโลกจะต้องไม่สมบูรณ์
เพราะนั่นคือความรุ่งรวยและหลากหลายของโลก !!

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพ คนพิการในสังคมไทย

ในสังคมไทย "ความพิการ" ถูกทำให้รับรู้และเข้าใจ จาก
ชุดความรู้ที่จำกัด ทำให้การให้คุณค่าและความหมายกับ "คน
พิการ" มีความผิดเพี้ยนบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น และใน
กระแสความเข้าใจหลักมักมองว่า "ความพิการ" เป็นภาวะไร้
ความสามารถ และ "คนพิการ" ก็นำมาซึ่ง "ความเป็นภาระ"
ต่อสังคมและครอบครัว นั่นหมายความว่า "ทุน" จากความ
เป็นมนุษย์คนหนึ่งของคนพิการถูกเลยมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย
แม้จะมีการประกาศใช้พร.บ.เพื่อคนพิการในปี ๒๕๓๔ แล้วก็ตาม
แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าสังคมไทยยังไม่คิดที่จะทำอะไรอย่าง
จริงจัง เพื่อเผยแพร่งานคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการ การ
ละเลยหรือกีดกันคนพิการออกนอกระบบนี้ อาจกล่าวได้ว่า
เป็นการกีดกันเหมองมนุษย์ด้วยกันเอง หน้าที่อาจสร้างความ
ทุกข์ยากลำบากให้คนพิการ อย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อีกด้วย

สำนักงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย
ตึกพัฒนาวิชาการ ชั้น ๒ ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
ถ.ติวานนท์ บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทร. ๐-๒๙๕๑-๐๘๓๐, ๐-๒๙๕๑-๐๘๓๕

เขียน...

